

**Az Országos Környezetvédelmi Tanács állásfoglalása az
„Energetikai Iparfejlesztési és KFI Cselekvési Terv” c.
dokumentumról és az ehhez készült
Stratégiai Környezeti Vizsgálatról**

Az OKT 2017. szeptember 14-én kapta meg a Nemzeti Fejlesztési Minisztérium (NFM) által kidolgozott, ill. kidolgoztatott, a Nemzeti Energiastratégia 2030 végrehajtásáról szóló 77/2011 sz. OGY határozatnak megfelelően készült előterjesztést az Energetikai Iparfejlesztési és KFI Cselekvési Tervről (a továbbiakban: EKFI CsT) és az ahhoz készült stratégiai környezeti vizsgálatot („Környezeti Értékelés az Energetikai Iparfejlesztési és KFI Cselekvési Terv 2030” c. dokumentum stratégiai környezeti vizsgálatához címmel; 2016.02.08., a továbbiakban: SKV). Az SKV az Env-in-Cent Környezetvédelmi Tanácsadó Iroda Kft. szakmai koordinálásával készült.

A (stratégiai) környezeti vizsgálat, ill. környezeti értékelés a 2/2005. (I. 11.) Korm. rendeletnek megfelelően készült.

Az OKT köszönettel fogadta az NFM által megküldött dokumentumokat, amelyeket a 2017. október 5-i plenáris ülésén részletesen megtárgyalt. A Tanács a plenáris ülésre meghívta az NFM szakértőit, az SKV készítőinek képviselőit, az MTA Energiatudományi Kutatóközpont, a BME Energetikai Gépek és Rendszerek Tanszék és a Nemzeti Kutatási, Fejlesztési és Innovációs Hivatal érintett szakértőit. Ezúton is kifejezi köszönetét a fenti intézmények vezetőinek, ill. munkatársainak konstruktív részvételükért és szakmai támogatásukért.

A mintegy hat évvel ezelőtt, a fent említett OGY-határozattal elfogadott Energiastratégia a kormányt arra kérte fel (4. s) pont), hogy

„...az energiapiac számára szükséges szakemberképzés szervezeti és pénzügyi feltételeinek folyamatos biztosítása és a kutatás-fejlesztés és oktatás magas szintű folytatása érdekében dolgozzon ki energetikai iparfejlesztési és kutatás-fejlesztés-innováció cselekvési tervet; segítse elő mintaprojektek megvalósításával a hazai kutatás-fejlesztés eredményeinek gyakorlatba való átültetését.”

Az OKT egyetért azzal, hogy a NFM az OGY határozatban, illetve részletesen az EKFI CsT-ben megfogalmazott célok elérését elsődlegesen kormányhatározat elfogadása által tervezi szorgalmazni majd elérni.

Az 1995. évi LIII. törvény (a környezet védelméről) 43.§ (4) bekezdése értelmében

Országos Környezetvédelmi Tanács

„A környezetre várhatóan jelentős hatást gyakorló, külön jogszabályban meghatározott olyan tervekre, ... amelyek kidolgozását ... országgyűlési határozat írja elő, ... környezeti értékelést magában foglaló környezeti vizsgálatot kell lefolytatni. Környezeti értékelés nélküli terv, illetve program nem terjeszthető elő.”

Az OKT meglepéssel nyugtázza, hogy az EKFCST-hez elkészült (a később véglegesítendő, de – a szükségszerű hiányoktól eltekintve – már jelen állapotában is kielégítőnek tekinthető stratégiai környezeti vizsgálat.

Az előterjesztés 7. pontjában írottak szerint „... az EKFCST előzetes koncepcióját... [az NFM]... 2013 áprilisában megrendezett vitafórum keretében bemutatta a szakma képviselőinek.” A Tanács sajnálattal állapítja meg, hogy erre a vitafórumra az OKT nem kapott meghívást.

EKFCST

A Tanács nagyra értékeli azt a körülményt, hogy az EKFCST elkészítésébe az NFM számos hivatal, intézmény és szervezet szakértőit bevonta.¹

Általában is megállapítható, hogy az EKFCST kevés számszerű adatot tartalmaz, sok esetben ezek helyett jelzőket használ, amelyek inkább érzelmi hatásúak, mintsem konkrét következtetések levonására lennének alkalmasak (bántóan hiányoznak pl. a 4.2.2 fejezetben említett „*jelentősnek mondható*” palagáz készletekkel kapcsolatos konkrétumok). Mindez rámutat egy, az EKFCST-hez illeszkedő a gazdaságossági értékelés hiányára. Ez utóbbi elkészítése a későbbiekben a döntéshozók helyzetét is megkönnyítené. E mellett arra is felhívja a figyelmet, hogy a bemutatott adatok és információk – erre az SKV is utal –, nem, ill. nem kellő pontossággal dokumentáltak, nem minden esetben állapítható meg (pontosan), hogy azokat a tanulmányt készítőik mely forrás(ok)ból merítették.

Az OKT egyetért a kormányhatározat tervezetében megfogalmazott feladatokkal, különös tekintettel a felsőoktatással kapcsolatos 5.1. pontban foglaltakra, valamint arra, hogy a kormány (képviselői) helyezzenek kiemelt hangsúlyt az állami és a magánszektor szereplői közötti műszaki-tudományos együttműködés lehetőségeinek minél hatékonyabb kiaknázására. Javasolja ugyanakkor az állam „moderátor” szerepének részletesebb, érthetőbb és főképp konkrétabb kifejtését – célszerűen az előterjesztésben. Ez a

¹ Tudomásunk szerint „Magyar Energetikusok Társasága” nevű egyesület nem működik. Az ezzel kapcsolatos félreértéseket az OKT Energiapolitikai Bizottsága az NFM illetékes munkatársával elektronikus levélváltásban tisztázta. Az érintett szervezet a Magyar Energetikai Társaság.

Országos Környezetvédelmi Tanács

javaslat – a testület megítélése szerint – különös jelentést kap annak, az előterjesztés vezetői összefoglalásában olvasható megállapításának tükrében, amely szerint:

„Az energiatermelésben, továbbá az energetikai berendezések és rendszerek gyártásában és üzemeltetésében érintett ipari szereplők a szűk hazai piaci adottságok mellett is megtalálták azokat a területeket, ahol gazdaságosan megvalósítható fejlesztéseket tudnak véghezvinni.”

Sajnálatos módon ezt a pozitív értékelést a főanyagban nem támasztják alá konkrét példákkal, amelyek a jövőben fokozni kívánt együttműködési aktivitásra is serkentő hatások lehetnének, tapasztalatcserére ösztönözhetnének.

A táblázatokba foglalt technológiai prioritásokkal kapcsolatban az OKT úgy ítéli meg, hogy azok inkább tűnnek – már-már teljes körű – felsorolásnak, mintsem prioritásoknak. Különösen feltűnő ez a körülmény az alternatív meghajtású közlekedés esetében, ahol a források célszerű allokálása céljából tényleges prioritási sorrend megállapítása helyesebb lenne.

Az OKT fenntartásait fogalmazza meg a szén-dioxid leválasztás és tárolással (CCS) és CO₂-hasznosítással (CCU) kapcsolatos prioritással szemben, miután az ezekkel összefüggő KFI-ráfordítások nagyságrendje meghaladja az ország potenciálját, továbbá a technológiák megfelelő léptékű kidolgozása nem kellőképpen előrehaladott és ígéretesnek is alig nevezhető. A 4.1.1. fejezetben tett megállapítással kapcsolatban, amely szerint „... a fosszilis energiahordozók klímavédelmi szempontoknak megfelelő alkalmazására a CCS/CCU technológia elterjedése jelenthet megoldást” úgy ítéli meg, hogy erre az egyelőre gyerekcipőben járó CCU lehet megfelelő, amennyiben a jelenleg is folyó kutatások végeredményeként a leválasztott szén-dioxid hasznosítása ipari méretekben és gazdaságosan megvalósítható.

A Tanács örvendetesnek tartja, hogy a dokumentum megemlíti a termelő fogyasztókat (prosumereket) miután ezek a szereplők jelentősen hozzájárulhatnak az alacsony kibocsátású gazdaságra történő átálláshoz. Ugyanakkor a hazai működésüket jelenleg több túlszabályozás hátráltatja, amit az állam moderátori szerepkörének erősítésével, tapasztalataik hasznosításával csökkenteni lehet.

Az OKT egyetért azzal, hogy az ENKFICsT keretében elsősorban és alapvetően olyan, egyelőre csupán társadalmi és politikai szinten fontosnak és szükségesnek tartott KFI projektek finanszírozására kell törekedni, amelyeket a piac egyelőre nem, vagy csak alig támogat.

A Tanács felhívja a figyelmet arra, hogy a – helyesen – prioritásként kezelt ún. okos technológiák, mérők és rendszerek fejlesztése során kiemelt figyelmet kell fordítani azok biztonsági, biztonságtechnikai kérdéseire is.

OKT Titkárság: 1055 Budapest, Kossuth tér 11.
Postacím: 1860 Bp.
Telefon: 1- 79 51063, 1- 79 53699. Fax: 1- 79 50429.
E-mail: okttitk@fm.gov.hu
www.oktt.hu

Az OKT egyetért azzal, hogy az energetikát érintő és már elkészült, ill. készülő stratégiák és cselekvési tervek között összhangot kell teremteni. Ennek vizsgálatára, ellenőrzésére a testületnek nem volt lehetősége.

A Tanács tagjai érdeklődéssel tanulmányozták a technológiai fejlesztések mérésére elfogadott osztályozást, amelyet fontosnak és megfelelőnek is ítélnék. Ugyanakkor nyelvünk védelme érdekében felhívja a figyelmet a megfelelő magyar kifejezések használatára (klasszifikáció = osztályozás; validálás = érvényesítés, jóváhagyás; riportálás = közzététel stb.).

A 4.1. fejezetben az energiatechnológiák világgpiaci tendenciáival kapcsolatban felhívjuk a figyelmet arra, hogy a geotermikus források villamos energia termelésére történő felhasználását – sajnálatos módon – a hazai források nem kellően magas hőmérséklete csak igen kis hatásfokkal teszi lehetővé.

Az előterjesztés nem, vagy csak igen korlátozottan foglalkozik a szélenergiával kapcsolatos KFI-tervekkel, a Tanács javasolja ennek ismételt megfontolását. A biomassza és bioüzemanyag hasznosításának növelésével kapcsolatban a testület helyesnek tartaná, hogy az ENKFICsT emelje ki: A biomassza- és bioüzemanyag-előállítás és -felhasználás kizárólag a fenntarthatósági kritériumok teljesülése esetén engedhető meg.

A testület egyetért az ún. energiatárolási technológiák – pl. a nagy teljesítményű akkumulátorok – fejlesztésébe történő bekapcsolódás fontosságával, miután ezek jelentős segítséget nyújthatnak az időjárásfüggő megújuló források hasznosításában.

Kiemelten fontos szempontként kell kezelni a KFI-tervek és projektek esetében a hazai hozzáadott érték – potenciális – növelését és a munkahelyteremtést. A finanszírozások tekintetében a pályázati források mellett az adókedvezmények és a (korábban hasznosnak bizonyult) innovációs járulék ismételt bevezetésének megfontolása is szóba jöhet. A Tanács egyetért azzal, hogy elsőbbséget célszerű biztosítani az exportképes termékeket előállító társaságok KFI-tevékenységének.

Alább néhány pontatlanságra is felhívjuk a figyelmet:

- a 21. oldal utolsó bekezdésében helyesen: ...a jelzettől eltérő termelés...
- a 23. oldal első bekezdésének utolsó mondatában: ...is megváltoztathatja.
- a 26. oldalon a 4.2.3. fejezet első bekezdésében a „több húszezer” minden bizonnyal „több, mint húszezer”-re, vagy „több tízezer”-re javítandó.

SKV

A Tanács megállapítja, és egyúttal helyesli, hogy az ENFCsT-hez készült SKV nem végleges, annak több elemét a későbbiek folyamán – további információk birtokában és a társadalmi egyeztetési folyamat további tapasztalatai alapján – készítik el. Ennek megfelelően a testület jelen álláspontja a társadalmi egyeztetés részeként értelmezendő, amelyet a dokumentumok továbbfejlesztése, véglegesítése során is javasol megfontolni és szükség szerint beépíteni a végleges dokumentumokba, ill. az akciótervekbe.

A Tanács egyetért azzal és helyesnek tartja, hogy az SKV kidolgozása az ENFCsT kialakításával közel párhuzamosan, jelentős mértékben a szakértők közötti együttműködés által történt.

Az OKT korábban már több, hasonló tanulmányt véleményezett és ezek alapján is megállapítja, hogy az alkalmazott módszertan messzemenően megfelel a nemzetközi előírásoknak és a hazai szabályoknak.

Az SKV szerkezete, felépítése és tartalma professzionális munkát tükröz, de kényszerűen tükrözi az alapidokumentum hiányosságait, amelyeket helyenként pótolni igyekszik. Külön előnyeként említhető, hogy részletesen vizsgálta a TFCST-vel kapcsolatba hozható további országos stratégiákkal és tervekkel való kapcsolatot és összhangot (ill. annak esetleges hiányát) és felhívta a figyelmet arra, hogy a hiányos egyeztetések miatt fennálló ellentmondásokat a későbbiek során ki kell küszöbölni.

A Tanács egyetért azzal a javaslattal és támogatja, hogy az erőművi hulladékok fenn tartható hasznosítására indítsanak mintaprojektet, akár többet is. Ez elvben kiterjeszthető a korábban kialakított hulladékdepóniákra is. Ugyancsak célszerű lenne a körforgásos gazdaság kialakítását célzó KFI-program kidolgozása és megvalósítása. Ennek keretét adhat az országos hulladékgazdálkodási terv.

A Tanács megállapítja, hogy az SKV-ban kiemelten jelzett javaslatok túlnyomó többsége előremutató és támogatható. Ezek jobban strukturált és fontossági sorrendbe rendezett megjelenítése valószínűleg hasznosabb lenne. Kiemelhető közülük az az igény, hogy a KFI-tevékenységek tervezése során részletes életciklus-elemzést végezzenek. A 18. és 32. sz. javaslatot ugyanakkor törölni javasolja, miután aligha valószínű, hogy a – nem gáztüzelésű – háztartási kazánok esetében a szilárd részecskék kibocsátásának csökkentésére irányuló KFI tevékenység gazdaságilag is elfogadható eredményre vezethet.

2017. október 9.